

ETNIČKI INSTITUT U CHICAGU (1975. - 2025.)

Hrvatske iseljenike tijekom migracija, posebice koncem 19. i tijekom 20. stoljeća, pratili su naši fratri. Ta se veze nije prekinula do danas i još uvijek su s njihovim potomcima. Fratri su osnovali Hrvatski franjevački komisarijat Svete Obitelji sa sjedištem u Chicagu 1926., radi pastorizacije hrvatskih iseljenika u SAD-u i čuvanja njihovih nacionalnih obilježja. Komisarijat je 7. siječnja 1932. stavljen pod nadležnost Hercegovačke franjevačke provincije i smatran je njezinim sastavnim djelom. Tijekom Drugog svjetskog rata, i porača, veze su postajale sve tanje. No, dolaskom u Chicago, aktivnosti fra Dominika Mandića se umnažaju.

Zalaganjem fra Ljube Krasića godine 1975. osnovan je Hrvatski etnički institut, koji djeluje sve do danas. Tu se čuvaju vrijedni dokumenti, vezani osobito za povijest hrvatskih župa u Americi i Kanadi. Također se u sklopu Instituta nalazi i dosta dobro uređena knjižnica.

Hrvatski etnički institut tijekom minulih desetljeća nastavlja se bogatiti materijalima koji su vezani uz doseljenike s raznih strana te postaje izvor za upoznavanje jedinstvenosti dokumentacije hrvatskog naroda što ga povezuje s korijenima, što će, nadamo se poštanske marke buditi i povezivati preko osobnih priloga za povezivanje budućih naraštaja.

S. M. BOGOLJUBA JAZVO (1897. - 1975.)

Hrvatska pošta Mostar pripremila je za tisak poštansku marku vezanu uz 50. obljetnicu smrti s. Bogoljube Jazvo, Božje heroína. Ona je bila upraviteljica Bolnice sestara milosrdnica od 1940. do 1945. godine, kada su je nove vlasti nasilno smijenile, a ona je otišla u Dock Sud u Argentinu, gdje je sve do smrti 26. listopada 1975. djelovala na odgojnom, organizacijskom i prosvjetnom radu u tamošnjoj redovničkoj provinciji, pod geslom: Za Boga i domovinu, piše Glas Koncila. O njoj ja Jakov Sedlar snimio film **Male velike sestre** -

<https://rastimougospodinu.com/sestra-bogoljuba-jazvo-bozja-heroína/> U Livnu je s. Bogoljubi Jazvo podignut spomenik, a Povjerenstvo za objavljivanje poštanskih maraka je predložilo objavu poštanske marke u 50.000 primjeraka. Tako je sestra Bogoljuba Jazvo postala hrvatska, katolička i redovnička veleposlanica.

Prisjetimo se, Družba sestara milosrdnica osnovana je 1633. godine U Hrvatsku dolazi rujna 1845., a u Mostar 1873. godine. Osnovali su je Vinko Paulski i Luisa de Marillac. Za dolazak Družbe u Hrvatsku zaslužan je kardinal Juraj Haulik, a u Hercegovinu biskup fra Anđeo Kraljević i fra Petar Bakula. Prvih šest sestara u Zagreb je došlo iz austrijskog Tirola kako bi preuzele rad u zagrebačkim katoličkim školama te bolnicama koje su se tek počele osnivati. Matica im je bila, kao i danas, u Frankopanskoj ulici u Zagrebu. Taj je samostan dovršen u travnju 1846. Kroz film nas vodi sestra Miroslava Bradica, Vrhovna poglavarica te Družbe. Ona opisuje djelo sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga. Svjedoči kako je to dio njihove karizme posvetiti se najpotrebnijima, najsiromašnijima, starijima i nemoćnima, pružiti im vjersku pouku, obrazovanje i zdravstvenu njegu.

Dokumenti svjedoče da je Vlada Nezavisne Države Hrvatske spašavala hrvatske Židove na više načina. Jedan dio Židova, u dogovoru s nadbiskupom Alojzijem Stepincem, ravnateljica Bolnice sestara Milosrdnica s. Bogoljuba Jazvo je skrivala u Bolnici pod dijagnozom zaraznih oboljenja. Odvjetnik Marko Danon navodi kako je prve informacije dobio slučajno iz Jevrejskog historijskog muzeja u Beogradu. Poslali su mu između ostaloga i dopis iz kojeg je vidljivo da je Židovska općina Zagreb pisala Bolnici Sestara milosrdnica da toga i toga Židova primi u bolnicu. Isti je dan bolnica odgovarala tadašnjoj Židovskoj bogoštovnoj općini, kako se onda zvala (na Trgu kralja Tomislava 4), da ti Židovi dođu. I zaista, najkasnije drugi dan, oni su bili prihvaćeni. Neki od njih su se u bolnici zadržali nekoliko dana, a Danon pretpostavlja da je rekord boravka čak 1200 dana (duže od tri godine!), od početka 1942. do 15. svibnja 1945. Sestre su tijekom Drugog svjetskog rata u Bolnici sestara milosrdnica u Zagrebu spasile 309 Židova.

Zahvaljujući besprijekornoj organizaciji na čelu sa s. Bogoljubom Jazvo, svi su u bolnici dobili potrebnu skrb i zaštitu, a ni jedan slučaj nije otkriven tadašnjim vlastima. Sve iznesene činjenice bogato su potkrijepljene dokumentacijom koju je marno i godinama istraživao odvjetnik Marko Danon u arhivima. Film donosi i vrlo emotivno svjedočenje Mira Romana čija se majka u visokom stupnju trudnoće uspjela spasiti iz vlaka, te se u Zagrebu domogla bolnice u Vinogradskoj gdje je Miro rođen, a onda pak zahvaljujući s. Jazvo uspjela pobjeći iz nje.

Veliko je čudo kako je to sve ostalo tajnom, dok su sestre i osoblje riskirali svoje živote. S. Bogoljuba je u svibnju 1945. prepoznala da je Golgota pod našim nebom velika kao i domovina. Živa vjera jednostavno se pipala. Imala je rijeke suze za vječnost pa se uputila u tuđi svijet. Povijest Katoličke crkve svjedoči da ona odgaja svece pa sestre, iako nisu smijale, djelovale su nasmijano.

Slijedi film Jakova Sedlara, **Male velike sestre**.

Navedene su obljetnice, posvjedočene izabranim poštanskim markama, odavanje počasti spomenutima, njihovim pomoćnicima i suvremenicima koji su u vremenskim razdobljima sanjali Hrvatsku, za Hrvatsku živjeli i umirali i kada je ona bila i humska, kada je bila snažna i moćna, kada je bila samo uru široka, kada je bila tek tlapnja, ideja i san, kada je bila kneževina, kraljevina i ropkinja. Danas, nakon što je raščerupana, u većem dijelu je Republika Hrvatska, a manjem Federacija, spomenute osobe i događaji prigode su da se upozna hrvatska povijest i njezine znamenite osobe. Vjerujemo da će objavljene poštanske marke pridonijeti znaju o životnim stazama naših velikana, kao i da su podsjetnik na to tko smo, koga smo imali i kamo idemo.

Nadamo se da će Crkva prepoznati, u osobi s. Bogoljube Jazvo, osobu za upoznavanje, nasljedovanje i čašćenje kao svetice.

Daj Bože da to bude što prije!

Prof. dr. fra Andrija Nikić, predsjednik
Mostar, listopad 2025. god.

123.

Mlada ljeta, budućnost svijeta!
Vjerom i istinom do pobjede!

13.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO „NAPREDAK” Mostar

I
HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

**POZIVAJU VAS NA 389. SUSRET
POTICAJ POŠTANSKIH MARAKA
NA HRVATSKE OSOBE I DOGAĐAJE**

koji se održava u utorak 28. listopada 2025. godine

u Napretkovom domu s početkom u 18 sati.

Poštanske marke su maleni šareni papirići koji predstavljaju ono najljepše što čovječanstvo, za nas hrvatska domovina, ima. Znak su pismene duše, suprotnica zaboravu i podivljaloj tehnologiji. Markice su vjerodostojne veleposlanice onoga što predstavljaju i gdje stignu. One su moguće izazivačice višestruke radoznalosti primateljima koji ih s ljubavlju prihvate. Širiteljice su vidika i socijalizacije među ljudima. U Uvodniku Kataloga poštanskih mraka Hrvatske pošte Mostar, naslovljenu: Harmonija raznolikosti, voditeljica Odjela filatelije Željka Šaravanja je obavijestila filateliste i ljubitelje naših maraka: *Marke Hrvatske pošte Mostar jedna su od bitnih promidžbenih medija koji u svijet nose poruku u duhovnom, kulturno, i materijalnom bogatstvu ne samo hrvatskog naroda u BiH već cijele Bosne i Hercegovine. Ova minijatura umjetnička djela, osim što prenose određene poruke širom svijeta, značajan su izvor različitih informacija i znanja... Markice su dar svim ljubiteljima lijepih slika i riječi. Sve ono što se prikaže na poštanskim markama ostaje svjedokom povijesti. Vjerni tim principima mi biramo „zanimljive teme te na taj način promoviramo ljepote naš zemlje.* (Katalog, sv. 2., str. 5.). Večeras smo izdvojili pet maraka koje predstavljaju poznate osobe i prekretnice događaja, na što nas podsjeća akademik Radoslava Dodig, pisca Proslova prvom Katalogu kako su „postale malo zrcalo velike zbilje“ (Katalog od 1993. - 2001., str.-5).

Mostar, listopad 2025.

Ako ne znaš šta je bilo
Ako ne znaš šta je bilo

Kažu da sam lud, da je novo vrijeme
I da su prošli dani pjesama za tebe
A meni tako dođe nakon čaše vina
I da ih pitam je l' to i vaša domovina
A meni tako dođe nakon čaše vina
I da ih pitam je l' to i vaša domovina

Ti si rođen sine u vrijeme slobode
Rasti da je braniš kad ti stari ode
Ako ne znaš šta je bilo nek' ti kaže Lika
Pitaj svaki kamen našeg grada Dubrovnika
Pitaj Zadar i Kotare, zide Šibenika
Ako ne znaš milo moje, upitaj heroje

Pitaj Dunav sta je bilo oko Vukovara
I Velebit, hladan kamen, nek' ti odgovara
Je l' se Gospa Hercegovska suza naplakala
To upitaj milo moje putem do Mostara
Putem do Mostara

Ako ne znaš šta je bilo

Je l' moguće da ste zaspali na straži
Zakletva barjaku da više ne važi
Je l' moguće da ste zavezali oci
I ne čujete tuđe korake u noći
Je l' moguće da ste zavezali oči
I ne čujete tuđe korake u noći

Ti si rođen sine u vrijeme slobode
Rasti da je braniš kad ti stari ode

Ako ne znaš šta je bilo nek' ti kaže Lika
Pitaj svaki kamen našeg grada Dubrovnika
Pitaj Zadar i Kotare, zide Šibenika
Ako ne znaš milo moje, upitaj heroje

Pitaj Dunav šta je bilo oko Vukovara
I Velebit, hladan kamen, nek' ti odgovara
Je l' se Gospa Hercegovska suza naplakala
To upitaj milo moje putem do Mostara
Putem do Mostara

Marko Perković Thompson

HERCEGOVAČKI USTANAK (1875. - 1878.)

Sto pedeseta obljetnica početka ustanka kršćanskog puka kod Gabele, 19. lipnja 1875. prigoda je da se prisjetimo povoda, ustanka i sudionika hrvatskog puka i franjevac koji su u Hercegovini i, malo kasnije, širim područjima podigli ustanak i nakon trogodišnjeg ratovanja oslobodili Bosnu i Hercegovinu od četiri stoljetnih turskih zuluma. Doba prije turske okupacije, za vrijeme okupacije i oslobađanja ovih predjela usko je povezano uz naše franjevce, svećenike i vjerni nepobjedivi narod te njihove ideale slobode i ljubavi prema svom narodu.

I nakon što je osvajač Bosansko kraljevstvo sveo na gomilu leševa i ruševina, postade zakleti neprijatelj katoličanstva i s bosanskih planina spušta se u doline Hercegovine. Njegov je dolazak kao grom. Njegova strašna zapovijed grmi u ušima katolika: - Ili se turčiti ili mrijeti u vlastitoj krvi.

U drugoj polovici lipnja, vjerojatno 19., a blizini Gabele, negdje na obali rijeke Krupe, pukla je prva ustanička puška. U jednomu času bila je na nogama cijela Hercegovina, Ustanak se munjevitom brzinom širio po istočnoj i zapadnoj Hercegovini.

Turci su i od fra Anđela Kraljevića zahtijevali da bi on držao govor o miru. Gotovo svi hercegovački fratri ostali s narodom na području zapadne Hercegovine i Duvna i osobno uzeli sudjela u konačnom oslobađanju katolika od turskih zuluma (fra Stjepan Naletilić, fra Paško Čužić, fra Pavo Petrović, fra Ivo Bagarić. fra Bono Šarić, i drugi.) Nakon grmljavine, slijede ubitačni gromovi oružja, koje sve ruši i uništava.

Napisana riječ jača je od topovskih granata. To su znali fratri, dokumente prikupili, knjigu napisali, u tek otvorenoj Pečatnici - vjerojatno je slog slagala jedna od pridošlih milosrdnica u Mostar, knjigu tiskali i uručili konzulima Velihsila koji su obilazili pobunjenike. Un cenno semplice... - Glavni uzroci ustanka kršćanskog stanovništva u Hercegovini. Mostar 1875. A. NIKIĆ, Hercegovački ustanak 1875. Mostar-Veljaci 1995., str. 20. - 26., te prijevod Uzroka, str. 119. - 167. Konzuli su s knjižicama u ruci, nakon trogodišnjih nemira i ratovanja, održali Kongres u Berlinu (1888.) i dali mandat Austro-Ugarskoj da uvede mir i red u Hercegovini. Mir se dogodio i Austrija je za tridesetak godina civilizacijski obnovila Hercegovinu.

Zahvaljujući fra Paškalovoj knjizi Cenno semplice... Kratki uzroci ustanka... ostvario se dugo željkovano i očekivano političko, socijalno, društveno, crkveno i franjevačko oslobođenje hercegovačko-bosanskih kršćana i fratara od muslimanskog zulumčarenja. Bilo je to vrijeme kada je svaki katolik, a posebice svaki franjevac, predvođen fra Paškalom Buconjićem nosio u sebi nenapisanu knjigu o svome vremenu. U toj knjizi je zlatnim slovima bila ispisana obveza osloboditi kršćanstvo Herceg-Bosne od turskih zuluma. Najavljivali su da se dugoželjkovano oslobođenje, rizičan i prijeloman događaj, slogom, iako bez oružja, konačno, uz Božju pomoć, mora ostvariti.

HKUD SELJAČKA SLOGA TREBIŽAT (1925. - 2025.)

Seljačka sloga djeluje kroz sekcije: Puhački orkestar, folklornu skupinu, žensku klapu Lira, mušku klapu Trebižat i Karnevalsku družbu Pokladari, 100 godina kontinuirano promovira kulturnu baštinu u BiH. Pored navedenih sekcija u Društvu djeluje glazbena škola te škola folklora. Društvo organizira niz tradicijskih međunarodnih manifestacija i redovito sudjeluje na svim manifestacijama od značaja za FBiH, BiH i regiju. Ove, 2025., posebno je svečano jer slavimo 100. obljetnicu rada i postojanja. U stoljetnoj tradiciji teško je i pobrojati aktivnosti i događaje iz prošlosti Društva, ali za ovu prigodu u ušima nam odzvanjaju stihovi pjesme:

Motiv na poštanskoj marki predstavlja trubača u tradicijskoj hercegovačkoj narodnoj nošnji u kojoj je nastupao Puhački orkestar i folklor HKUD Seljačka sloga. Tekst je napisala Željka Šaravanja.

KRALJICA KATARINA KOSAČA - KOTROMANIĆ (1424.-1478.)

U svojim mislima, potaknuti poštanskom markom, večeras pratimo Katarinu od Blagaja, preko Bobovca, Dubrovnika, Splita i Franjevačkog samostana u Trapnju te s drugu stranu Jadrana preko Ankone (Ancone) do Rima gdje je u franjevačkoj bazilici dobila vječni smiraj. To se dogodilo od njezina rođenje 1424. do njezina preseljenja u vječnost 25. listopada 1478. kada je vratila dušu Bogu da, vjerujemo, u Nebu kao franjevačka blaženica slavi uskrsnuće.

Majka i Kraljica Katarina Kosača - Kotromanić supatnica je i suputnica hrvatskom narodu, franjevcima obiju provincija i katoličkom puku u Bosni i Hercegovini. Ona je svjedokinja

okupatorskom uništavanja kršćanskog puka u Bosni i Hercegovini. Sina su joj odveli u janjičare i odgajali za zaklete neprijatelje svom rodu, a kći u hareme – da potomaka nestane. Kršćanske hramove vjere i kulture su rušili i palili da dokaza ne ostane, a katolike i fratre su uhićivali, mučili, osuđivali, zatvarali i – na razne načine -ubijali.“ Njihov broj toliko je velik *da bi nam trebao registar samoga Boga, koji ih je okrunio, da saznamo za sve. Dok oni koje mi znamo sačinjavaju najmanji dio ubijenih na tisuće barbarskih načina za svetu vjeru.*

Obilježavajući 547 obljetnicu Katarinina preseljenja iz vremena u vječnost činimo to na dostojanstven i zahvalan način. Na više načina potičemo suvremenike i želimo prepoznati i prihvatiti da je kraljica Katarina iz Hercegovine ponijela svoju svjetiljku, u Bosni je ulje nadolijevala, u nametnutim vremenskim progonstvima sačuvala njezin plamen i nakon što je otpočinula u Franjevačkoj bazilici Aracoeli u Rimu, ponijela ulje za svjetiljku svoje vječnosti. Franjevački red Katarinu slavi kao blaženicu.

Bog nam je dao Katarinu u ona teška vremena. Ona je postala prva svjedokinje stanja katolika u okupiranom katoličkom Kraljevstvu na početku olovnih vremena koja su ovdje trajala 400 godina. Progovorila je o uništavanju hrvatskog naroda, ubijanju roditelja, rušenju katoličkih svetinja... Svjedočila je o odvođenju djece i islamiziranju katolika te rušenje samostana, crkava, kapelica, križeva na životnim raskrižjima, na samom početku porobljavanja Bosne i Hercegovine. Naša je dobra kraljica Katarina riječju i životom svjedočila ono što su se neki, možda, bojali i pomisliti.

Svojim kratkim životnim vijekom, kraljica Katarina svojim svjedočenjem doprinijela da su Bosna i Hercegovina franjevačke i katoličke i hrvatske. Više od toga nije mogla ni pomisliti! I to je dosta! Hvala joj!

Počivala u miru Božjem!

